

Kommunens afgørelse om at anvende særlige døråbnere kan indbringes for Ankestyrelsen.³⁸³ Indgrebet skal indberettes til personalelederen, som skal sørge for, at indberetningen bliver sendt videre til kommunalbestyrelsen og tilsynet. Indgrebet skal ikke registreres hver gang. I stedet angives et skøn over hvor mange indgreb, der er foretaget, fra afgørelsen blev truffet eller fra tidspunktet for den seneste indberetning. Se eventuelt nærmere i Social- og Boligstyrelsens FAQ på Magtanvendelsesområdet.

Personalelederen skal jævnligt orientere personens pårørende og lignende om brugen af indgrebet, medmindre personen har frabedt sig dette og selv er i stand til at klage.³⁸⁴

Kommunen skal udarbejde en handleplan for den pågældende.³⁸⁵

Udtalelse fra Folketingets Ombudsmand 2014-2

Anvendelse af særlige døråbnere ved udgang fra botilbud for demente

Ombudsmanden rejste efter et besøg i et botilbud for bl.a. demente en sag om brugen af særlige døråbnere. Botilbuddet havde taget særlige døråbnere i brug over for en kvindelig beboer for at forhindre hende i at forlade botilbuddet og derved udsætte sig selv eller andre for fare.

Ombudsmanden kunne ikke kritisere vurderingen af, at der var behov for særlige døråbnere for at beskytte kvinden. Derimod mente han, at det var meget kritisabelt, at døråbnerne var i brug i en periode, uden at der var truffet en egentlig afgørelse om det i forhold til kvinden. Ombudsmanden kritiserede endvidere, at afgørelsen ikke blev meddelt til nogen. Han mente, at ægtefællen til den kvindelige beboer burde have fået meddelelse om afgørelsen.

Ombudsmanden valgte at underrette det stedlige socialtilsyn om sagen.³⁸⁶

5.4.4.4 Låsning og sikring af yderdøre og vinduer

Mennesker med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne har ofte svært ved at overskue, hvad egne handlinger kan medføre. Det kan være svært for en udviklingshæmmet at forudse, hvad der kan ske ved at løbe ud på en vej med

stærk trafik. Ofte vil personen ikke være i stand til at give et informeret samtykke til foranstaltninger, så det kan undgås.

Kommunen kan beslutte at låse eller på anden måde sikre yderdøre eller vinduer til en beboers egen bolig på et botilbud. Afgørelsen træffes over for den enkelte beboer. Der kan kun ske sikring af vinduer eller aflåsning af yderdøre til beboerens egen bolig, det vil sige terrassedøre, altandøre, havelåger og lignende. Der skal være risiko for, at beboeren vil forlade boligen og udsætte sig selv eller andre for fare. Det kan kun ske i en afgrænset periode (der kan vare op til 12 måneder).³⁸⁷

Døre til botilbuddets indendørs fællesarealer må ikke låses efter denne bestemmelse. Der skal altid være mindst en uaflåst dør i beboerens egen bolig. Det er af hensyn til beboerens ret til frihed – inden for visse rammer – og til brandsikkerheden. Dørlåsning mv. vil dermed aldrig kunne have karakter af frihedsberøvelse.³⁸⁸

Afgørelsen om låsning og sikring af yderdøre og vinduer kan indbringes for Ankestyrelsen.³⁸⁹ Indgrebet skal indberettes til personalelederen, som skal sørge for, at indberetningen bliver sendt videre til kommunalbestyrelsen og tilsynet. Indgrebet skal ikke registreres hver gang. I stedet angives et skøn over hvor mange indgreb, der er foretaget, fra afgørelsen blev truffet eller fra tidspunktet for den seneste indberetning. Se eventuelt nærmere i Social- og Boligstyrelsens FAQ på Magtanvendelsesområdet.

Personalelederen skal jævnligt orientere pårørende og lignende om aflåsning og sikring efter denne bestemmelse. Pårørende skal dog ikke orienteres, hvis personen ikke ønsker det og selv er i stand til at klage.³⁹⁰

Kommunen skal udarbejde en handleplan for den pågældende.³⁹¹

5.4.4.5 Låsning og sikring til fælles opholdsrum

Det kan være svært for mennesker med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne at forstå det indtryk, som egne handlinger kan medføre. Derfor kan kommunen gribe ind, hvis en beboer på et bosted gentagne gange over for de øvrige beboere har udvist en adfærd, som er grænseoverskridende eller konfliktskabende. Det kan ske ved, at det bliver tilladt at låse eller på anden måde sikre nærmeste dør mellem beboerens bolig og et eller flere bestemte fællesrum. Der er tale om en forhåndsgodkendelse for en afgrænset periode (kan vare op til 12 måneder).³⁹²

Afgørelsen må ikke omfatte døre til beboerens egen bolig, og der skal altid være mindst en uaflåst adgang mellem dennes bolig og de omhandlede fælles

opholdsrum. Der er ikke tale om at udelukke vedkommende fra adgangen til fællesrum, men at skabe en vis forsinkelse.³⁹³

Fælles opholdsrum er arealer, der anvendes til fællesaktiviteter af beboerne herunder fælles gangarealer og trapper.

Der lægges særlig vægt på personalets vurdering af situationer, som med overvejende sandsynlighed vil føre til, at beboeren inden for kortere tid vil udvise en grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd over for de øvrige beboere. Og sker der en positiv ændring, skal forhåndsgodkendelsen selvfølgelig ikke længere anvendes.³⁹⁴

Kommunens afgørelse om låsning og sikring af fælles opholdsrum kan indbringes for Ankestyrelsen.³⁹⁵ Indgrebet skal indberettes til personalelederen, som skal sørge for, at indberetningen bliver sendt videre til kommunalbestyrelsen og tilsynet. Indgrebet skal ikke registreres hver gang. I stedet angives et skøn over hvor mange indgreb, der er foretaget, fra afgørelsen blev truffet eller fra tidspunktet for den seneste indberetning. Se eventuelt nærmere i Social- og Boligstyrelsens FAQ på Magtanvendelsesområdet.

Personalelederen skal jævnligt orientere pårørende og lignende om låsning og sikring efter denne bestemmelse. Pårørende skal dog ikke orienteres, hvis personen ikke ønsker det og selv er i stand til at klage.³⁹⁶

Kommunen skal udarbejde en handleplan for den pågældende.³⁹⁷

5.4.4.6 Låsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener

Det kan være svært for mennesker med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne at forstå de følger, som egne uoverlagte handlinger kan medføre. Derfor kan kommunen gribe ind, hvis en beboer i et bo- eller dagtilbud gentagne gange har udsat sig selv eller andre for fare – eller forårsaget væsentlige ødelæggelser af genstande af værdi i serviceareal eller fælleskøkken. Ved værdien af det ødelagte forstås både den økonomiske værdi og affektionsværdien. Det må dog forventes, at genstande af høj affektionsværdi ikke står i et serviceareal eller fælleskøkken.

Kommunen kan for en afgrænset periode (der kan vare op til 12 måneder)³⁹⁸ tillade, at personalet anvender særlige døråbnere eller låse eller andre sikre døre til serviceareal eller fælleskøkken. Arealet vil således være helt aflåst.³⁹⁹ Servicearealer omfatter lokaler der bruges til omsorgs- og servicefunktioner, som normalt ikke findes i eget hjem på et bosted. Fælleskøkkener deles beboere og brugere om og omfatter ikke køkkenet i eget hjem.

Denne afgørelse (forhåndsgodkendelse) må ikke forhindre personen i at forlade stedet eller bevæge sig frit på de øvrige arealer, for eksempel gangarealer.

Af hensyn til de øvrige beboeres bevægelsesfrihed skal der opsættes en døralarm for dem, der ikke selv kan betjene den særlige døråbner.⁴⁰⁰

Der lægges afgørende vægt på personalets vurdering af den konkrete risiko. Og sker der en positiv ændring af situationen, må forhåndsgodkendelsen ikke længere anvendes og skal derfor ophæves.⁴⁰¹

Kommunens afgørelse om låsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener kan indbringes for Ankestyrelsen.⁴⁰²

Personalelederen skal jævnligt orientere pårørende og lignende om låsning og sikring efter denne bestemmelse. Pårørende skal dog ikke orienteres, hvis personen ikke ønsker det og selv er i stand til at klage.⁴⁰³ Indgrebet skal indberettes til personalelederen, som skal sørge for, at indberetningen bliver sendt videre til kommunalbestyrelsen og tilsynet. Indgrebet skal ikke registreres hver gang. I stedet angives et skøn over hvor mange indgreb, der er foretaget, fra afgørelsen blev truffet eller fra tidspunktet for den seneste indberetning. Se eventuelt nærmere i Social- og Boligstyrelsens FAQ på Magtanvendelsesområdet.

Kommunen skal udarbejde en handleplan for den pågældende.⁴⁰⁴

5.4.4.7 låsning og sikring af låger mv. fra et bo- eller dagtilbuds udeareal

En person med væsentlig og varigt nedsat psykisk funktionsevne kan have svært ved at indse problemet ved at forlade stedets udeareal, når der er risiko for, at personen derved bringer sig selv eller andre i fare. I den situation kan kommunen for en afgrænset periode (der kan vare op til 12 måneder)⁴⁰⁵ tillade, at personalet kan låse eller på anden måde sikre en eller flere låger fra udearealet til det fri. Som anført kræver det selvfølgelig, at der er risiko for, at personen bringer sig selv eller andre i fare.⁴⁰⁶

Der skal dog altid være mindst en uaflåst låge eller dør til det areal, som ligger uden for stedets matrikel.⁴⁰⁷

Kommunens afgørelse er en forhåndsgodkendelse. Ved afgørelsen skal der lægges vægt på personens tidligere adfærd og tidligere episoder, hvor en fare er opstået. Og personalet skal foretage en vurdering af den konkrete situation, hver gang det besluttet at låse af til omgivelserne uden for matriklen. Og sker der en positiv ændring, skal forhåndsgodkendelsen ikke længere anvendes.⁴⁰⁸

Kommunens afgørelse om låsning og sikring af fælles opholdsrum kan indbringes for Ankestyrelsen.⁴⁰⁹ Indgrebet skal indberettes til personalelederen, som skal sørge for, at indberetningen bliver sendt videre til kommunalbestyrelsen og tilsynet. Indgrebet skal ikke registreres hver gang. I stedet angives et skøn over hvor mange indgreb, der er foretaget, fra afgørelsen blev truffet eller fra tidspunktet for den seneste indberetning. Se eventuelt nærmere i Social- og Boligstyrelsens FAQ på Magtanvendelsesområdet.

Personalelederen skal jævnligt orientere pårørende og lignende om låsning og sikring efter denne bestemmelse. Pårørende skal dog ikke orienteres, hvis personen ikke ønsker det og selv er i stand til at klage.⁴¹⁰

Kommunen skal udarbejde en handleplan for den pågældende.⁴¹¹

5.4.4.8 Låsning og sikring af skabe og skuffer mv.

I helt særlige situationer kan *Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap* (nævnet er beskrevet i afsnit 8.13) træffe afgørelse om at tillade at låse eller på anden måde sikre skabe, skuffer mv. i en beboers bolig på et botilbud.⁴¹² Der er tale om en forhåndsafgørelse for en afgrænset periode efter indstilling fra kommunen. Det kan ske, når beboeren gentagne gange har anvendt genstande i skabene eller skufferne til at påføre sig selv eller andre væsentlig personskade eller forårsage væsentlig tingsskade.⁴¹³

Afgørelsen kan afgrænses til nærmere tidsrum på døgnet.⁴¹⁴ Hvis beboeren ønsker at få adgang til de aflåste skabe, skuffer mv., skal det ske hurtigt, men selvfølgelig under hensyn til årsagen til aflåsningen.⁴¹⁵

Ved afgørelsen skal der lægges vægt på det omfattende antal gange, der er sket væsentlig personskade eller væsentlig tingsskade. Der kan f.eks. være tale om væsentlige skader med skarpe genstande, overspisning, indtagelse af fordærvede madvarer, rengøringsmidler og lignende, hvor almindelige socialpædagogiske virkemidler ikke har hjulpet. Vurderingen af situationens alvor kan evt. underbygges af en lægeerklæring.

Det vil afhænge af en konkret vurdering, om hensynet til beboerens varigt nedsatte psykiske funktionsevne helt ekstraordinært vil tale for en aflåsning. Der kan lægges vægt på personalets generelle kendskab til beboeren og denne adfærdsmønster og funktionsevne, samt hvordan de tidligere skader er opstået.

Alene et enkeltstående tilfælde giver ikke tilstrækkeligt grundlag for en afgørelse om aflåsning mv. Det samme gælder ved uvæsentlige skader.⁴¹⁶

Afgørelser fra *Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap* kan indbringes for Ankestyrelsen.⁴¹⁷ Indgrebet skal indberettes til personalelederen, som skal sørge for, at indberetningen bliver sendt videre til kommunalbestyrelsen og tilsynet. Indgrebet skal ikke registreres hver gang. I stedet angives et skøn over hvor mange indgreb, der er foretaget, fra afgørelsen blev truffet eller fra tidspunktet for den seneste indberetning. Se eventuelt nærmere i Social- og Boligstyrelsens FAQ på Magtanvendelsesområdet.

Personalelederen skal jævnligt orientere pårørende og lignende om låsning og sikring af skabe mv. efter denne bestemmelse. Pårørende skal dog ikke orienteres, hvis personen ikke ønsker det og selv er i stand til at klage.⁴¹⁸

Kommunen skal udarbejde en handleplan for beboeren.⁴¹⁹

5.4.4.9 Adgang til en beboers bolig i et botilbud

Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap (nævnet er beskrevet i afsnit 8.13) kan træffe afgørelse om at tillade, at en aflåst/sikret yderdør til en bolig i et botilbud må åbnes. Det kan ske for en periode på højst 12 måneder. Det skal være absolut nødvendigt for at undgå en væsentlig og nærliggende risiko for, at beboeren forårsager væsentlig og alvorlig personskade på sig selv eller andre. Eller at der foreligger væsentlig sundhedsmæssig risiko for beboeren eller andre.⁴²⁰ Åbningen skal ske så skånsomt som muligt.⁴²¹

Der er tale om en forhåndsafgørelse efter indstilling fra kommunen.⁴²² Den træffes ud fra en konkret vurdering i det enkelte tilfælde. Der vil bl.a. blive lagt vægt på personalets generelle kendskab til personen og dennes adfærd.

Ved vurdering af risikoen for væsentlig og alvorlig personskade kan der fokuseres på episoder med selvskade i eget hjem, som har bragt beboeren i alvorlig fare herunder forsøg på selvmord. Eller har der været tilfælde af vold og overgreb mod andre i egen bolig, hvor yderdøren har været aflåst eller på anden måde sikret.

Ved vurdering af ”en væsentlig sundhedsmæssig risiko” må der lægges vægt på beboerens levevis. Er der tale om stærkt uhygiejniske forhold, som medfører risiko for beboerens helbred. Og har beboeren på grund af sin nedsatte psykiske funktionsevne nægtet at modtage den hjælp til oprydning og rengøring, som personalet forgæves har forsøgt at tilbyde. Er der omfattende angreb af skimmelsvamp, rådne madvarer eller skadedyr, som kan sprede sig til resten af botilbuddet.

At beboeren ryger uden at lufte ud, er ikke tilstrækkeligt.

Har tidligere forsøg med mindre indgribende metoder vist sig at være forgæves, må det antages, at åbning af en aflåst yderdør uden beboerens samtykke er den sidste mulighed for at afværge henholdsvis den nævnte risiko for væsentlig og varig personskade eller den væsentlige sundhedsmæssige risiko.

Afgørelsen giver en rammebeføjelse, hvorefter personalet i det enkelte tilfælde skal vurdere, om den nærliggende risiko for væsentlig personskade eller sundhedsmæssig risiko er til stede. Og er det tilfældet derefter låse sig ind. Denne tvangsmæssige åbning af yderdøren skal ske så skånsomt som muligt og uden væsentlig tingskade. Det betyder, at personalet skal sikre, at åbningen sker med størst mulig hensyntagen til den pågældende beboer og andre tilstedeværende i boligen. Der må ikke ske unødige krænkelse eller være til ulempe, hverken for den pågældende beboer eller andre tilstedeværende. Ligeledes må den tvangsmæssige åbning af yderdøren ske uden væsentlig tingskade.

Afgørelser fra *Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap* kan indbringes for Ankestyrelsen.⁴²³ Indgrebet skal indberettes til personalelederen, som skal sørge for, at indberetningen bliver sendt videre til kommunalbestyrelsen og tilsynet. Indgrebet skal ikke registreres hver gang. I stedet angives et skøn over hvor mange indgreb, der er foretaget, fra afgørelsen blev truffet eller fra tidspunktet for den seneste indberetning. Se eventuelt nærmere i Social- og Boligstyrelsens FAQ på Magtanvendelsesområdet.

Personalelederen skal jævnligt orientere pårørende og lignende om tvangsmæssig åbning af beboerens yderdør. Pårørende skal dog ikke orienteres, hvis personen ikke ønsker det og selv er i stand til at klage.⁴²⁴

Kommunen skal udarbejde en handleplan for beboeren.⁴²⁵

5.4.4.10 Brug af stofseler

Kommunen kan beslutte at anvende fastspænding med stofseler (bløde) eller lignende. Det vil sige hjælpemidler, der svarer til stofseler, og som kan varetage samme funktion.

Det kan være til en kørestol eller andet hjælpemiddel til f.eks. stol, seng, toilet eller lignende. Den pågældende skal have en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, og fastspænding skal være absolut påkrævet i den konkrete situation.

1) Der skal således være tale om en nærliggende risiko for, at personen er i fare for at lide personskade: